

посадових осіб, причетних до реалізації державної політики щодо захисту прав дитини, дають можливість здійснити ефективний контроль за даними питаннями та активізувати діяльність [3].

Проведення таких, та предметно-дотичних до вказаних заходів, є свідченням того, що практична діяльність органів захисту прав та законних інтересів малолітніх дає змогу виявити недосконалість системи управління та захисту досліджуваної верстви населення. Тому, можемо дійти до висновку про те, що законодавство України потребує реформування, шляхом впровадження нових нормативно-правових актів чи зміни існуючих, що покращить становище та надасть можливість малолітнім відчувати себе всіляко захищеним, індивідуальним суб'єктом правовідносин у державі та особистістю серед своїх однолітків.

Література

1. Вінгловська О. І. Імплементация міжнародних стандартів прав дитини в національному законодавстві України: автореф. дис. ... к.ю.н. – Київ, 2000. – С. 3.

2. Тлумачний словник української мови [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eslovnyk.com/%D0%B3%D0%B0%D1%80%D0%B0%D0%BD%D1%82%D1%96%D1%8F>.

3. Матеріали круглого столу «Дитина в Україні – права, гарантії, захист» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.vin.gov.ua/web/vinoda.nsf/web_alldocs/Doc%D0%94%D0%95%D0%9F%D0%869X6CEH.

УДК 340 (043.2)

Денисов С. Ф., д.ю.н., професор,
Академія державної пенітенціарної служби, м. Чернігів, Україна
Кулик С. Г., к.ю.н.,
Бердянський державний педагогічний університет,
м. Бердянськ, Україна

ДУХОВНО-МОРАЛЬНА БЕЗПЕКА УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Сьогодення українського суспільства оцінюється багатьма аналітиками та пересічними громадянами досить неоднозначно. Відповідно до результатів дослідження проведеного на замовлення незалежного аналітичного центру «Український інститут майбутнього» серед опитаних превалюють негативні оцінки динаміки економічної ситуації: більше половини опитаних респондентів (62,1%) відмічають погіршення економічної ситуації в країні за останні півроку. 31,9% вважають, що економічна ситуація не змінилась, і тільки 3,6% - що вона стала покращуватись [5]. Погіршення політичної ситуації за останні

півроку відзначають 53,1% респондентів. Те, що вона залишилась незмінною – 37,3%, а її покращення бачать лише 6,6% опитаних. Індeksi довіри, значення яких можуть коливатись від -1 до +1 (0 – середнє значення) показали, що найбільшою мірою респонденти довіряють волонтерам, які допомагають армії й переселенцям, а також довіру викликають церква та армія. Традиційно низький рівень довіри у населення мають Верховна Рада, Верховний суд і суди, Генеральна прокуратура, Кабінет Міністрів, Президент. Показово, що й Національне антикорупційне бюро України теж не користується особливою довірою у населення й за показниками знаходиться нижче СБУ. Меншою мірою, але також не довіряють опитані міській владі, журналістам і поліції [8]. Таким чином, можна говорити про те, що державні структури які, так чи інакше пов'язані із підтримкою та забезпеченням внутрішньої та зовнішньої безпеки країни не мають підтримки суспільства. У той же час актуальність забезпечення безпеки людини сьогодні зумовлена вкрай несприятливим впливом умов життя, що загрожують фізичному існуванню багатьох громадян [8, с. 309]. Все вказане відображається на духовно-моральній сфері суспільства.

Відповідно до ст. 3 Закону України «Про основи національної безпеки» одним з об'єктів національної безпеки є суспільство – його духовні, морально-етичні, культурні, історичні, інтелектуальні та матеріальні цінності, інформаційне і навколишнє природне середовище і природні ресурси [7]. Враховуючі вищезазначене положення, можемо стверджувати, що захист таких явищ як духовність та моральність визначаються законодавцем як пріоритетний напрям забезпечення національної безпеки, що дає можливість виділити особливу його складову – духовно-моральну безпеку.

Окрім загальновідомих явищ, які ставлять під загрозу духовно-моральну безпеку усього українського суспільства, хотілося б зосередити увагу на менш обговорюваних, але не менш вагомих проблемах. Напевно не можна не погодитись із тим, що прихованим «носієм» загрози духовної безпеки є ЗМІ (у більшості електронні). Твердження досить поширене, однак здається, що мало хто реально оцінює їх негативний вплив. Адже мова йде не тільки про насадження правового нігілізму, всюдозволеності, культу насильства, моральної дезадаптації й пропаганди девіантних форм сексуальності, а й про приховані, але відомі та повсякчас використовувані, прийоми психологічної маніпуляції. Способів останньої багато («емоційний резонанс», «інформаційна блокада», «помилкова аналогія», «зворотній зв'язок» тощо), але абсолютно очевидно, що головним є контроль на всіх рівнях над інформаційним апаратом і апаратом формування ідей. Це гарантується дією простого правила ринкової економіки. Володіти та управляти ЗМІ, як і всіма іншими видами власності, можуть лише ті, у чийх руках капітал або реальна влада. Радіо і

телекомпанії, газети, журнали, видавництва належать конкретним корпораціям, конгломератам або підконтрольні владним колам, тому апарат завжди готовий до активної участі у маніпулятивному процесі [6, с. 73].

Ще одне питання, яке зачіпає складові моральності нашого суспільства і до якого неодноразово зверталися фахівці – це визначення змісту понять «духовність» та «моральність» [1; 2; 9]. Одне з них, що входить до змісту, пов'язується з культурою населення. Проблема, яка чомусь не розглядається сьогодні як актуальна (адже сприймається більшістю уже як належне) – відсутність культури поведінки та особливо культура мови (незалежно від того українська вона, білоруська польська, російська, румунська чи інша). Це явище необхідно розуміти, у першу чергу, не тільки як негативний наслідок шкільного чи сімейного виховання, але й як яскравий показник культурного відображення сьогодення. У своїх дослідженнях, відомий молекулярний біолог П. П. Гаряєв дійшов висновку, що лихослів'я руйнує ДНК, негативно впливає на спадковий код, а також призводить до зниження інтелекту загалом. Цікавим є той факт, що в країнах, у національних мовах яких відсутні лайки, які вказують на дітородні органи, не виявлені захворювання Дауна та ДЦП. Інтелектуальний розвиток дітей залежить головним чином від того, якою мовою розмовляють оточуючі їх дорослі. Якщо дитина чує тільки мову, що складається з двох-трьох десятків слів і виразів (в основному непристойних), то ні про який душевний та розумовий розвиток цієї дитини не може бути й мови [3, с. 73].

Перелік вищезазначених «загроз» не є вичерпним і необхідно чітко усвідомити, що за умови відсутності державних заходів із підтримки духовно-моральної безпеки суспільства, ця функція покладається окремо на кожного громадянина, як невід'ємної частини всього суспільства. Відтак, дуже гостро постають проблеми запобігання занепаду у духовно-моральній сфері. Зокрема, як зазначено в Концепції національного виховання духовно-моральних цінностей у дітей та молоді 2004 р., розбудова суверенної, демократичної, правової держави потребує від органів виконавчої влади, громадських та релігійних організацій вжиття заходів для розвитку в громадян духовності, виховання патріотизму та поваги до історичної спадщини Українського народу, впровадження у суспільну свідомість співвітчизників загальнолюдських моральних цінностей, виховання оптимізму та впевненості кожної людини у своєму майбутньому, формування здорового способу життя [4].

Окрім державних інституцій, кожного громадянина, роль церкви в підтриманні духовно-моральної безпеки є чи не однією з основних. Однак, не дивлячись на те, що довіра населення до церкви залишається високою, відбувається десакралізація життя людей, релігія все менше впливає на мотиви поведінки людей та регулює їх відносини. Ставлення до релігії все

більше стає даниною традиції, частиною дозвільного ритуалу. Крім того, конфлікт двох патріархатів Української православної церкви ще більше поглибили духовну кризу суспільства.

Також необхідно активно залучати до морально-виховного процесу молодіжні та інші громадські організації (об'єднання), використовувати їх досвід, потенціал, інші методи роботи. До зусиль громадськості необхідно приєднати організаційну та фінансову підтримку програм, проектів громадських організацій, спрямованих на духовно-моральне виховання дітей та молоді. Також треба всебічно досліджувати й розповсюджувати кращий досвід такого виховання, як з боку української громади, волонтерів, так і запроваджувати позитивний досвід іноземних країн.

Література

1. Бех І. Д. Духовні цінності в розвитку особистості // Педагогіка і психологія. – 1997. – № 1. – С. 124–129.

2. Денисов С. Ф. Детермінанти злочинності і моделі кримінологічної превенції злочинів молоді: Монографія / С. Ф. Денисов. – Запоріжжя: КПУ, 2010. – 396 с.

3. Елизаров В. П. Основные направления обеспечения духовно-нравственной безопасности в современных условиях / В. П. Елизаров // Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна: Серія: Валеологія: сучасність і майбутнє. – 2010. – Вип. 7. – С. 18-24.

4. Концепція національного виховання духовно-моральних цінностей у дітей та молоді [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://cen.iatp.org.ua/libr/st4.html> (Ukrainian WIN 20-04-2004)

5. Настрої українців на кінець 2016 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://uifuture.org/uk/product/nastroi-ukrainciv-na-kines-2016-roku_19

6. Присяжнюк М. М. Прийоми маніпулювання свідомістю людей через засоби масової інформації // Сучасні інформаційні технології у сфері безпеки та оборони. – 2008. – № 1(1). – С. 73-76.

7. Про основи національної безпеки: Закон України від 19.06.2003 р. № 964-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/964-15>

8. Шаблистий В. Новий погляд на кримінально-правове забезпечення репродуктивної безпеки людини в Україні // Вісник Львівського університету. Серія юридична. – 2013. – Вип. 58. – С. 308–313.

9. Ponkin I. Laws and documents of foreign countries on education and on protection of public moral and moral of minors / The appendix to the project of the Concept of a state policy of education and protection of moral of children in the Russian Federation. – Moscow, 2008. – 246 p.